

2024

SANSKRIT — HONOURS

Paper : DSCC-1

(General Grammar and Metre)

Full Marks : 75

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Unit – I

1. अधोदत्तेषु यथेच्छं पञ्च शब्दरूपाणि संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लिख्यन्ताम्। 1×5
- (a) पति + षष्ठी - एकवचनम्
(b) वधू + तृतीया - बहुवचनम्
(c) मधु + प्रथमा - द्विवचनम्
(d) वणिज् + सप्तमी - बहुवचनम्
(e) भूभृत् + पञ्चमी - एकवचनम्
(f) अस्मद् + चतुर्थी - एकवचनम्
(g) चतुर + स्त्रियां - प्रथमा
2. अधोलिखितेषु यथाभिमतं पञ्च धातुरूपाणि संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लिख्यन्ताम्। 1×5
- (a) √वद् + लङ् - उत्तमपुरुषे एकवचनम्
(b) √दृश् + लृट् - मध्यमपुरुषे बहुवचनम्
(c) √स्था + विधिलिङ् - प्रथमपुरुषे बहुवचनम्
(d) √श्रु + लोट् - मध्यमपुरुषे बहुवचनम्
(e) √अस् + लट् - उत्तमपुरुषे द्विवचनम्
(f) √सेव् + लट् - उत्तमपुरुषे एकवचनम्
(g) √गम् + लृट् - प्रथमपुरुषे द्विवचनम्

Please Turn Over

(1000)

3. अधःप्रदत्तेषु यथाभिमतं पञ्च अव्ययानि अवलम्ब्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च वाक्यनिर्माणं करणीयम्। 2×5

- (a) अद्य
- (b) अन्तरेण
- (c) परितः
- (d) इव
- (e) ऋते
- (f) मा
- (g) शनैः

4. अधोरेखाङ्कितेषु पदेषु यथेच्छं पञ्चानां कारकविभक्तिप्रयोगः सकारणं सूत्रोल्लेखपूर्वकं निर्णयः। 2×5

- (a) द्रोणो व्रीहिः।
- (b) गोपः गां दुग्धं दोषि।
- (c) स मासेन व्याकरणम् अपठत्।
- (d) हरये रोचते भक्तिः।
- (e) प्रासादात् प्रेक्षते राजा।
- (f) शिशुना दुग्धस्य पानम्।
- (g) रुदति पुत्रे पिता प्राव्राजीत्।

5. अधोदत्तेषु पञ्चानां विग्रहवाक्यं प्रदाय समासनाम लिख्यन्ताम्। 2×5

- (a) निर्मक्षिकम्
- (b) पूर्वकायः
- (c) नखभिन्नः
- (d) पञ्चवटी
- (e) इन्द्राग्नी
- (f) कुम्भकारः
- (g) पाणिपादम्

6. (a) निम्नलिखितेषु यथेच्छं पञ्चानां सन्धिकार्यं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च करणीयम्। 1×5
- साधु + उक्तम्
  - पितृ + इच्छा
  - सन् + अच्युतः
  - तत् + जीवनम्
  - लते + एते
  - आविः + कृतम्
  - ते + आगच्छन्ति
- (b) अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्चानां सन्धिविच्छेदः संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च करणीयम्। 1×5
- प्रातरपि
  - वाग्घरिः
  - गवेन्द्रः
  - विभवेहि
  - कस्मिंश्चित्
  - पतञ्जलिः
  - पितारक्ष
7. अधःप्रदत्तेषु यथाभिमतं पञ्चानां परिनिष्ठितरूपं प्रदेयम्। 1×5
- √भज् + क्तिन्
  - अग्नि + ढक्
  - सुहृद् + अण्
  - √दृश् + शतृ
  - √दा + तव्य
  - √ग्रह् + क्त्वा
  - अनु-√वद् + ल्यप्।

Please Turn Over

(1000)

8. अधोलिखितेषु पञ्चानां व्युत्पत्तिः निर्णया। 1×5
- कृति
  - शयान
  - उक्ता
  - विजित्य
  - स्मरणीय
  - पाणिनीय
  - वोढुम्
9. निम्नलिखितेषु यथेच्छं पञ्चानां शुद्धरूपं समुल्लिख्य वाक्यानि पुनः लिख्यन्ताम्। 2×5
- नायं भोज्यं मम रोचते।
  - वर्षायां पन्थाः पिच्छिलो भवन्ति।
  - विपदे भगवन्तं स्मरति नराः।
  - वनात् निकषा नदी वर्तन्ते।
  - मे मनसि सुखो नास्ति।
  - गृहम् आगत्वा दधिं भुङ्क्ते बालकः।
  - रजके वस्त्रं ददति माता।
10. निम्नलिखितानां यथेप्सितं पञ्चानां विकल्परूपाणि लिख्यन्ताम्। 1×5
- मत्याम्
  - तव
  - तुभ्यम्
  - अस्मान्
  - अष्टाभिः
  - शृण्वः
  - चिनुमः

2024

SANSKRIT — HONOURS

Paper : SEC-1

(Skill of Reading and Writing)

Full Marks : 75

*The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Unit – I

1. (a) यथेच्छमेकः प्रश्नः देवनागरलिप्या समाधेयः। 5
- (i) क-वर्गीयाः वर्णाः लेखनीयाः।
- (ii) यथेच्छं पञ्च स्वरवर्णाः लेख्याः।
- (iii) पञ्चानां वर्णानाम् अन्त्यवर्णाः लेखनीयाः।
- (b) अधोलिखितेषु यथाकामं न्यूनतया अक्षरत्रयात्मकं पदद्वयं यथानिर्दिष्टं देवनागरलिप्या लेख्यम्। 2½×2
- (i) ज् + ज् - इत्यनयोः युक्तरूपात्मकं पदम्
- (ii) क् + ष् - इत्यनयोः युक्तरूपात्मकं पदम्
- (iii) ह् + म् - इत्यनयोः युक्तरूपात्मकं पदम्
- (iv) ऋ + ऋ - इत्यनयोः युक्तरूपात्मकं पदम्।
2. यथेच्छं षट्वाक्यानि संस्कृतभाषया अनूद्य देवनागरलिप्या लिखत। 2×6
- (a) वाराणसी भारतवर्षेः प्राचीनतम नगरी।
(Vārāṇasī is the most ancient city of India.)
- (b) सूर्य पूर्वदिक्के उदितः।
(The Sun rises in the east.)
- (c) दशरथेः चारुजन पुत्रः।
(Daśaratha had four sons.)
- (d) मिथ्या कथा बलो ना।
(Do not Lie.)

Please Turn Over

(1001)

- (e) तापस उच्चशिक्षार्थं विदेशं यावे।
(Tapas will go abroad for higher studies.)
- (f) अर्जुन एक साहसी योद्धा ছিলেন।
(Arjuna was a brave warrior.)
- (g) আমার মা শিবের পূজা করতে মন্দিরে গিয়েছিলেন।
(My mother went to the temple to worship Śiva.)
- (h) রাবণকে হত্যা করে রাম অयोध्याয় ফিরে গেলেন।
(Killing Rāvaṇa Rāma returned to Ayodhyā.)

3. अधोदत्तेषु वाक्येषु यथामति षण्णां वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादः करणीयः।

2×6

- (a) आत्मानं सततं रक्षेत्।
- (b) नृपः दरिद्राय नवीनं वस्त्रं यच्छति।
- (c) ग्रामस्य उत्तरस्यां दिशि क्रीडाक्षेत्रम् अस्ति।
- (d) शत्रवोऽपि हितायैव विवदन्तः परस्परम्।
- (e) वृन्तमेव पुष्पाणां फलानां च धारकम्।
- (f) केवलं पुण्यमेव पापं खण्डयितुं शक्नोति।
- (g) न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः।
- (h) श्रद्धया देयम्, अश्रद्धया अदेयम्।

4. अधोविद्यमानेषु यथेच्छम् अनुच्छेदमेकं पठित्वा अन्ते प्रदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत।

15

(a) कस्मिंश्चिद् वनोद्देशे चण्डवर्मा नाम राक्षसः प्रतिवसति स्म। एकदा तेन भ्रमता अटव्यां कश्चन ब्राह्मणः समासादितः। ततस्तस्य स्कन्धमारुह्य प्रोवाच – भो अग्रे सरो गम्यताम्। ब्राह्मणोऽपि भयत्रस्तमपस्तमादाय प्रस्थितः। अथ तस्य कमलकोमलौ पादौ दृष्ट्वा ब्राह्मणो राक्षसमपृच्छत् – भोः, किमेवविधौ ते पादौ अतिकोमलौ? राक्षस आह – भोः, व्रतमस्ति। नाहमार्द्रपादो भूमिं स्पृशामि। ततस्तच्छ्रुत्वा आत्मनो मोक्षोपायं चिन्तयन् ब्राह्मणः तत् सरोः प्राप्तः। ततो राक्षसेनाभिहितम् – भोः, यावदहं स्नानं कृत्वा देवतार्चनविधिं विधाय आगच्छामि तावत् त्वया अतः स्थानात् नान्यत्र गन्तव्यम्।

- (i) राक्षसः कुत्र प्रतिवसति स्म? किं च तस्य नाम?
- (ii) तेन कदा कः समासादितः?
- (iii) राक्षसेन ब्राह्मणः किमादिष्टः?
- (iv) ब्राह्मणेन राक्षसः किं पृष्टः?

(v) राक्षसः ब्राह्मणवचनस्य किमुत्तरं दत्तवान्?

(vi) सरः-स्नानात् पूर्वं राक्षसः ब्राह्मणमुद्दिश्य किमुक्तवान्?

2+2+3+2+3+3

(b) तत्रैकेन धूर्तेन गच्छन् स ब्राह्मणोऽभिहितः – भो ब्राह्मण, किमिति कुक्कुरः स्कन्धेनोद्यते? विप्रेणोक्तम् – नायं श्वा, किन्तु यज्ञच्छागः। अथानन्तरस्थितेनान्येन धूर्तेन तथैवोक्तम्। तदाकर्ण्य ब्राह्मणच्छागं भूमौ निधाय मुहूर्त्नरीक्ष्य पुनः स्कन्धे कृत्वा सन्दिग्धमतिश्चलितः। तदनन्तरं पुनस्तृतीयधूर्तवचनं श्रुत्वा स विप्रो भ्रमं निश्चित्य छागं त्यक्त्वा च गृहं ययौ। छागश्च नीत्वा धूर्तः खादितः।

(i) प्रथमः धूर्तः ब्राह्मणं किम् अवदत्?

(ii) तदा विप्रः किं प्रत्युवाच?

(iii) द्वितीयः धूर्तः तं किम् अवदत्?

(iv) द्वितीयधूर्तवचनं श्रुत्वा ब्राह्मणस्य मनसि कीदृशी प्रतिक्रिया सञ्जाता?

(v) ब्राह्मणः कथं छागं त्यक्तवान्?

(vi) ततः परित्यक्तस्य छागस्य का परिणतिः जाता?

2+2+2+3+3+3

5. अधोलिखितेषु वाक्येषु चतुर्णां यथानिर्देशं वाच्यपरिवर्तनं विधेयम्।

2½×4

- वत्सः गोदुग्धं पिबति। (कर्मवाच्येन लेखनीयम्)
- शिशुः खादति। (भाववाच्येन लेखनीयम्)
- गुरुणा शिष्यः धर्ममुच्यते। (कर्तृवाच्येन लेखनीयम्)
- अहं गच्छामि। (भाववाच्येन लेखनीयम्)
- शिष्यैः वेदाः पठ्यन्ते। (कर्तृवाच्येन लेखनीयम्)
- शिशुः चन्द्रं पश्यति। (कर्मवाच्येन लेखनीयम्)

6. निम्नलिखितेषु यथामति चतुर्णां वर्णसंशोधनं कार्यम्।

2×4

- रामायनम्
- सुसुप्तिः
- नदीसु
- शरेन
- अग्नीसोमौ
- प्रमानम्

Please Turn Over

(1001)

7. अधोलिखितेषु शब्दयुगलेषु यथेच्छं द्वयोः अर्थपार्थक्यं निरूप्यताम्।

4x2

- (a) उच्चरति - उच्चरते
- (b) शपति - शपते
- (c) भुनक्ति - भुङ्क्ते
- (d) विनयति - विनयते